

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาไว้ 3 ประเด็น คือ มีดพรำนาป้อและวัชชนเป็นทุน คือ ศักยภาพของชุมชนควนปริงอย่างไร รวมทั้งจะสามารถเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างไร และ มหาวิทยาลัยจะมีบทบาทเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างไร

ข้อค้นพบสำคัญ

จากการศึกษา คณะผู้วิจัยได้ข้อค้นพบสำคัญ ดังนี้

กรณีมีดพรำนาป้อ

การตีมีดพรำนาป้อ เป็นภูมิปัญญาที่ชาวมุสลิมในบ้านนาป้อใช้เลี้ยงชีพต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนาน อย่างน้อย 150 ปีมาแล้ว และเคล็ดลับในขั้นตอนของ "การชุบมีด" ทำให้มีดพรำนาป้อสามารถคงเอกลักษณ์ คือ "ความคมและทน" จึงเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในและตลอดประเทศเพื่อนบ้านมาโดยตลอด

กระบวนการตีมีดด้วยช่างฝีมือเป็นศักยภาพที่เป็นทั้ง "ตัววัฒนธรรม" และ "ทุนทางปัญญา" ดั้งเดิมที่มุสลิมนาป้อได้สั่งสมสืบทอดกันมา สามารถใช้เป็นอีกหนึ่ง "จุดขาย" ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดและเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชนและ "แหล่งศึกษาดูงาน" ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

กรณีวัชชนควนปริง

แม้คนควนปริงจะรักวัชชนและเลี้ยงวัชชน แต่ควนปริงไม่ใช่แหล่งวัชชนสายพันธุ์เด่น ดี เก่งขึ้นชื่อ คนควนปริงเลี้ยงวัชชนในลักษณะครอบครัวละตัวสองตัว วัชที่อยู่ในวัยชบได้มีอยู่เพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้น วัชชนที่เห็นเป็นจำนวนมากในควนปริงเป็นวัชชนต่างถิ่นที่มาจากเตรียมความพร้อม รอคารชน ที่สนามชนวัว ตำบลควนปริง (เรียกสนามควนธานี - ผู้วิจัย) ซึ่งตั้งอยู่ต่อแดนกับตำบลควนปริง

จำนวนวัชชนที่ควนปริงนำเชื่อได้ว่า จะลดลงอย่างแน่นอน หากสนามวัวควนธานีย้ายออกไปจากที่ตั้งเดิมในขณะนี้

ภูมิปัญญาในการเลี้ยง การฝึกวัชชน โดยเนื้อหาสาระจัดเป็น "ทุนทางปัญญา" ของชุมชนได้อย่างแน่นอน แต่ไม่สามารถนำมาเป็น "จุดขาย" ของการท่องเที่ยวได้ เนื่องจากในกระบวนการเลี้ยงและฝึกวัชไม่อนุญาตให้ "คนนอก" (คนที่ไม่ใช่เจ้าของ หรือผู้เลี้ยง หรือผู้ที่เจ้าของวัชไว้วางใจ - ผู้วิจัย) เข้าไปใกล้ตัววัช

ฉะนั้นในส่วนของวัชชน สิ่งที่จะยกเป็น "จุดขาย" ได้ คือ กิจกรรมการ "ชนวัว" ซึ่งเป็นกีฬาพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ แม้จะมีผู้เห็นว่าเป็นกิจกรรมทารุณกรรมสัตว์ก็ตาม แต่จำนวนผู้ที่สนับสนุนให้การชนวัวเป็น "จุดขาย" ของการท่องเที่ยวทำนองเดียวกับ "กีฬาสู่วัวกระทิง" ของประเทศสเปนก็มีอยู่จำนวนไม่น้อย

การอภิปรายผล

แม้ชุมชนโดยผู้นำ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตีพิมพ์และการเลี้ยงวัวชนที่สนใจเข้าร่วมการประชุมหารือ จะมีความเห็นพ้องกันว่าชุมชนน่าป้อ ควบปริง พร้อมรับการท่องเที่ยว แต่จากการทำ SWOT (SWOT analysis การประเมินสภาพการณ์ด้านจุดแข็ง จุดอ่อนของสภาพแวดล้อมภายใน โอกาส และอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก รวมทั้งผลกระทบจากปัจจัยดังกล่าว – ผู้วิจัย) คณะผู้วิจัยมีความเห็นดังนี้

กรณีมิดพร้า

1) ด้านตัวผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต แม้มิดพร้าน่าป้อจะมีรูปลักษณ์ไม่สวยงาม และยังไม่พร้อมใช้ (ไม่มีด้ามไม้สอดใส่ไว้-ผู้วิจัย) แต่ด้วยจุดแข็ง คือ คุณภาพและบวนการผลิตที่ยังคงใช้การผลิตด้วยมือโดยช่างที่ชำนาญการเป็นหลัก จึงยังเป็นภูมิปัญญาที่ควรค่าแก่การศึกษาและเยี่ยมชม ดังข้อค้นพบของ สุพัตรา ปรีดาศักดิ์ และวรรณภา แก้วพรหม (2539, 4, 5) ที่ว่า “จะมีบ้างที่บางช่วง มิดพร้าจากที่อื่นเข้ามาทำให้มิดพร้าน่าป้อซบเซาไป แต่มิดพร้าน่าป้อก็สามารถยืนอยู่ได้ด้วยคุณภาพ”

2) ด้านความพร้อมของพื้นที่ ที่จะรองรับการท่องเที่ยว ปัญหาใหญ่ที่สุดของทุกโรงเหล็ก ยกเว้นกลุ่มของนายประเวศ ชิตจันทร์ คือ สภาพของถนนที่ค่อนข้างแคบ ที่ตั้งโรงเหล็กที่ตั้งอยู่ในหอย่อมบ้าน ใกล้ตัวเรือนอาศัย ไม่ได้เอื้อริมถนน และมีอาณาบริเวณค่อนข้างจำกัด ทำให้การเข้าถึงและการมีพื้นที่ให้บริการ เช่น ที่นั่ง ที่ยื่น ห้องน้ำ พลอยถูกจำกัดไปด้วย เฉพาะอย่างยิ่งหากนักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นคณะด้วยรถบัส ซึ่งปัจจุบันมักนิยมเป็นรถสองชั้น ที่ทั้งสูงและใหญ่

3) ด้านจำนวน / กลุ่มผู้มาท่องเที่ยวและเยี่ยมชม

3.1 โอกาสที่จะมีผู้มาเยี่ยมชมที่เป็นนักเรียนจะมีมากขึ้น เพราะหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ 2545, 23-24) ได้วางกรอบการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งอื่นๆ

3.2 นอกเหนือจากนักท่องเที่ยวทั่วไปและนักเรียนที่มาศึกษาเยี่ยมชมแล้ว นักท่องเที่ยวเป้าหมายใหม่ของมิดพร้าอาจจะขยายไปถึงกลุ่มผู้ที่มาศึกษาและนำสิ่งที่ได้ไปสร้างหรือพัฒนางานในพื้นที่ของตน ดังเช่นที่สุชาติ เย็นวิเศษ (2547, 1, 2, 65) ได้ดำเนินการและได้ข้อสรุปมาแล้วว่า “ผู้วิจัยได้นำกลุ่มผู้ผลิตมิดพร้าน้อยและกลุ่มเยาวชนไปดูงานของผู้ผลิตมิดพร้าที่ตำบลนาป้อ จังหวัดตรัง .... มีผลทำให้กลุ่มเยาวชนและช่างตีมีดรุ่นปัจจุบันต่างมีความกระตือรือร้น และหันกลับไปให้ความสนใจในอาชีพนี้เพิ่มมากขึ้น”

4) ในนาป้อ และชุมชนใกล้เคียงยังมี “จุดขาย” สามารถผนวกเข้ากับการเยี่ยมชมกระบวนการตีมีดพร้า อาทิ การทำเครื่องแกงตำมือ การสานเสื่อจากต้นค้ำ และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ วิถีชีวิตมุสลิม การ

ได้รู้ได้เห็นความเชื่อ วิถีปฏิบัติของมุสลิมในมัสยิด ในเทศกาลประเพณีต่างๆ ประกอบกับความรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น โต๊ะอิหม่า เป็นต้น ก็เป็นช่องทางในการเพิ่มโอกาสของการร้อยโยงมีดพร้ามาป้องกันการท่องเที่ยว เพราะโดยธรรมชาติของการจัดการท่องเที่ยวมักจัดในลักษณะคล้ายสำหรับ (package) เสนอสนองจุดสนใจมากกว่า 1 ไว้ในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งซึ่งหากทำได้เช่นนี้ โอกาสที่นักท่องเที่ยวจะสนใจมาเยี่ยมชมก็จะเพิ่มมากขึ้นด้วย

5) ความกระตือรือร้นในการร่วมคิดในเวทีประชุมกลุ่มของตัวแทนภาครัฐ และเอกชน ทั้งระดับจังหวัดและพื้นที่ทั้ง 3 ครั้ง ทำให้น่าเชื่อได้ว่า โอกาสการเชื่อมโยงมีดพร้ามาป้องกันการท่องเที่ยวน่าจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

กรณีวิวัชน เฉพาะอย่างยิ่งการชนวัว

แม้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวจะยืนยันจุดแข็งของการชนวัว ในฐานะเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของภาคใต้ว่าสามารถเป็น “จุดขาย” ที่โดดเด่นของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และกลุ่มเป้าหมายสำคัญ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีวัฒนธรรมพื้นบ้านเช่นเดียวกับภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ นักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีกิจกรรมการนำสัตว์มาชนเอาแพ้เอาชนะกัน และกลุ่มนักท่องเที่ยวดังกล่าว ต้องการความ “ตื่นเต้น” ในการได้ชมวัฒนธรรมของการต่อสู้ แต่การชนวัวที่เป็นอยู่ขณะนี้ที่สนามชนวัวควนธานี มีจุดอ่อนสำคัญ 3 ประการ ที่ทำให้ลดทอนโอกาสที่จะเชื่อมร้อยการชนวัวเข้ากับการท่องเที่ยวในควนปริง ดังนี้

- 1) ทักษะที่เห็นว่าการชนวัวไม่ใช่กีฬาแต่เป็นกิจกรรมทารุณสัตว์และการพนัน

การสนับสนุนอย่างแข็งขันจริงจังของภาครัฐและส่วนอื่นๆ จึงมีข้อจำกัด ด้วยเหตุผลที่ว่าประเทศไทยเป็นเมืองพุทธศาสนา

- 2) การที่นายสนามไม่สามารถกำหนดตารางการชนวัวได้ล่วงหน้า มากกว่า 1 เดือน

เนื่องจากการประกบคู่วัวชน ต้องผ่านกระบวนการที่ต้องอาศัยเวลา เช่น การเปรียบวัว เป็นต้น รวมทั้งการพยายามเลี่ยงหลบวันชนวัวของสนามใกล้เคียงมิให้ตรงกันในแต่ละเดือน

ข้อจำกัดเช่นนี้ จึงเป็นอุปสรรคในการทำประชาสัมพันธ์ของผู้ประกอบการธุรกิจ และหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่นสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัด เป็นต้น

- 3) สภาพแวดล้อมของสนามชนวัว ความสะอาดของบริเวณ ความแข็งแรงของอัฒจันทร์สำหรับผู้เข้าชม รวมทั้งห้องน้ำ ร้านค้า ที่ถูกสุขอนามัยและมีจำนวนที่เพียงพอ

ทั้งหลายเหล่านี้ โดยสภาพของสนามที่เฉอะแฉะ เพราะส่วนหนึ่ง (บริเวณรอบนอกของสนาม – ผู้วิจัย) เป็นที่พักและฝึกซ้อมของวัว สภาพของอัฒจันทร์ ประตูและรั้วของสนามที่ทรุดโทรม เนื่องจากเจ้าของสนามไม่กล้าลงทุน เนื่องจากช่วงระยะเวลาการเช่าสั้นและที่สำคัญสำหรับสนามควนธานี คือ กำลังจะสิ้นสุดสัญญาเช่าในอนาคตอันใกล้ ฉะนั้นโอกาสที่จะปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการรองรับการท่องเที่ยวจึงแทบจะทำได้ไม่ได้เลย

ข้อสรุป

คณะผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า มีดพร้านาป้อและวัชชนควนปริง สามารถใช้เป็น "จุดขาย" ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดตรังได้ การบริหารจัดการที่ดีจะช่วยให้มีดพร้านาป้อและวัชชนเป็น "ทุนทางวัฒนธรรม" ที่มีคุณค่ายิ่งของชุมชน ดัง David Throsby ได้ให้นิยามไว้ว่า หมายถึง "ทรัพย์สินทางปัญญาที่สั่งสมมาในอดีต มีคุณค่าต่อมนุษย์และความต้องการของสังคม นอกเหนือจากการให้คุณค่าทางเศรษฐกิจ" (media thai ,2549) หรืออย่างที่ Pierre Bourdieu ได้ให้ข้อสรุปไว้อย่างกระชับว่า "ทุนวัฒนธรรม ก็คือ "วัฒนธรรม" ที่มีอยู่เดิมของสังคมนั้นๆ ที่สั่งสมสืบทอดกันมา ซึ่งปรากฏในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งตามที่กล่าวมาข้างต้น โดยอาจจะเป็นนามธรรมอย่างประเพณี ความเชื่อ หรือเป็นรูปธรรมอย่าง วัดวาอาราม โบราณสถาน หรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น เช่น ผ้า เครื่องปั้นดินเผา และอาหาร เป็นต้น ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานี้ยังเป็นสิ่งที่สังคมนั้นๆ เห็นคุณค่า ยังเป็นที่ต้องการ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ให้องอกเงยขึ้นมาได้ (media thai news,2549)

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมชมภูมิปัญญาพื้นบ้านในนาป้อของหน่วยงานจากภายนอก อาทิ สำนักงานการท่องเที่ยว องค์การของจังหวัดควรเป็นลักษณะการหนุนเสริม เช่น ช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์ เฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ หรือจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์เป็นครั้งคราว ทำนองเดียวกับที่เคยจัดมาแล้ว ที่ชาวบ้านยังจดจำได้และบอกเล่าด้วยความสุขใจว่าปีที่คุณปนัดดา วงศ์ผู้ดี เป็นนางสาวไทย มีการจัดแข่งขันประลองความคมของมีดพร้านาป้อ มีคนมาร่วมเป็นจำนวนมาก และทุกคนสนุกสนานกันมาก หรือหนุนเสริมในเรื่องการคมนาคม เช่น ปรับปรุงถนนหนทางในหมู่บ้าน

คนในชุมชนนาป้อ เจ้าของโรงเหล็ก ช่างเหล็ก ควรมีบทบาทสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยว เริ่มจากความตื่นตัว และยินดีให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน สมควรใจลงทุนเพื่อการเป็นเจ้าบ้านที่ดี เช่น ปรับปรุงสภาพแวดล้อม จัดให้มีห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอในบริเวณโรงตีเหล็กของตนเอง การท่องเที่ยวจึงจะบรรลุผลอย่างจริงจังและยั่งยืน ดังกรณีตัวอย่างของนายประเวศ ชิตจันทร์

บทบาทของมหาวิทยาลัย ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งรวมวิทยาการชั้นสูง จึงเรียกว่าสถาบันอุดมศึกษา และเป็นแหล่งรวมของทรัพยากรบุคคลที่เชื่อว่ามีรู้หลากหลายจำนวนมากที่สุดหน่วยงานหนึ่งของประเทศ จึงเป็นที่คาดหวังว่าจักต้องทำหน้าที่ให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนอกเหนือจากหน้าที่การสอน การวิจัย และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขตการศึกษาตรัง ตั้งอยู่ในตำบลควนปริง และเปิดสอนสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว ข้อค้นพบจากการศึกษา เรื่องมีดพร้านาป้อและวัชชนควนปริงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดตรัง จึงเป็นการสร้างฐานข้อมูลที่จะช่วยให้ชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้รู้ถึง

ศักยภาพ หรือ “ทุนทางวัฒนธรรม” ที่มีอยู่จริงในชุมชน และเป็นการเพิ่มช่องทางและโอกาสในการปรับใช้ทุนที่มีอยู่ให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

งานวิจัยเรื่องนี้ จึงมีความสำคัญและเป็นการทำบทบาทของมหาวิทยาลัยในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ดังที่ เสรี พงศ์พิศ (2006,4, 6) ได้เสนอไว้ดังนี้

“... เราต้องค้นหาศักยภาพ คุณค่าภูมิปัญญาของชาวบ้าน และส่งเสริมให้พวกเขาพัฒนาตัวเองบนฐานของสิ่งที่พวกเขามีอยู่และเป็นอยู่” และ “มหาวิทยาลัยจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน แนวคิด ประสบการณ์ ปัญหา ความต้องการและศักยภาพของพวกเขา พอมีปัญหาวิกฤตสังคมและกระแสชุมชนเริ่มเกิดใครๆ ก็วิ่งค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน หน่วยงานราชการไม่ต้องพูดถึง เพราะไม่มีอยู่แล้ว (แม้แต่กระทรวงเดียวกันยังไม่รู้ว่าการทำอะไร) มหาวิทยาลัยแม้แต่ที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค ในจังหวัดต่างๆ ก็ยังหาข้อมูลชุมชนท้องถิ่นของตนเองไม่ได้ ถ้ามีก็เป็นพื้นๆ ไม่มีพลัง ไม่สร้างปัญญาที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลความรู้และปฏิบัติในชีวิตจริง ต้องวิ่งไปหาองค์กรพัฒนาเอกชนเล็กๆ ที่มีคนทำงานไม่กี่คน งบประมาณไม่กี่บาท แต่มีข้อมูลมากมาย”

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาขั้นนี้เป็นเพียงการพยายามเสนอแนวทางในการเชื่อมโยงทุนที่ชุมชนมีอยู่กับการท่องเที่ยว เป็นการพยายามสร้างฐานข้อมูลชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการศึกษาไปพิจารณาดำเนินการต่อไป
2. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่น่าจะส่งเสริมให้เกิดขึ้น ควรเป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (community - based tourism) ชุมชนควรต้องมีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยวด้วยตนเอง โดยมีหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องให้การหนุนเสริม เช่น จัดกิจกรรมเกี่ยวกับมีดพรานาป้อในงาน “ของดีเมืองตรัง” ที่จังหวัดจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด เป็นต้น